

הטלה מס על יחידה שנמכרת: ניתוח שווי משקל ורואה

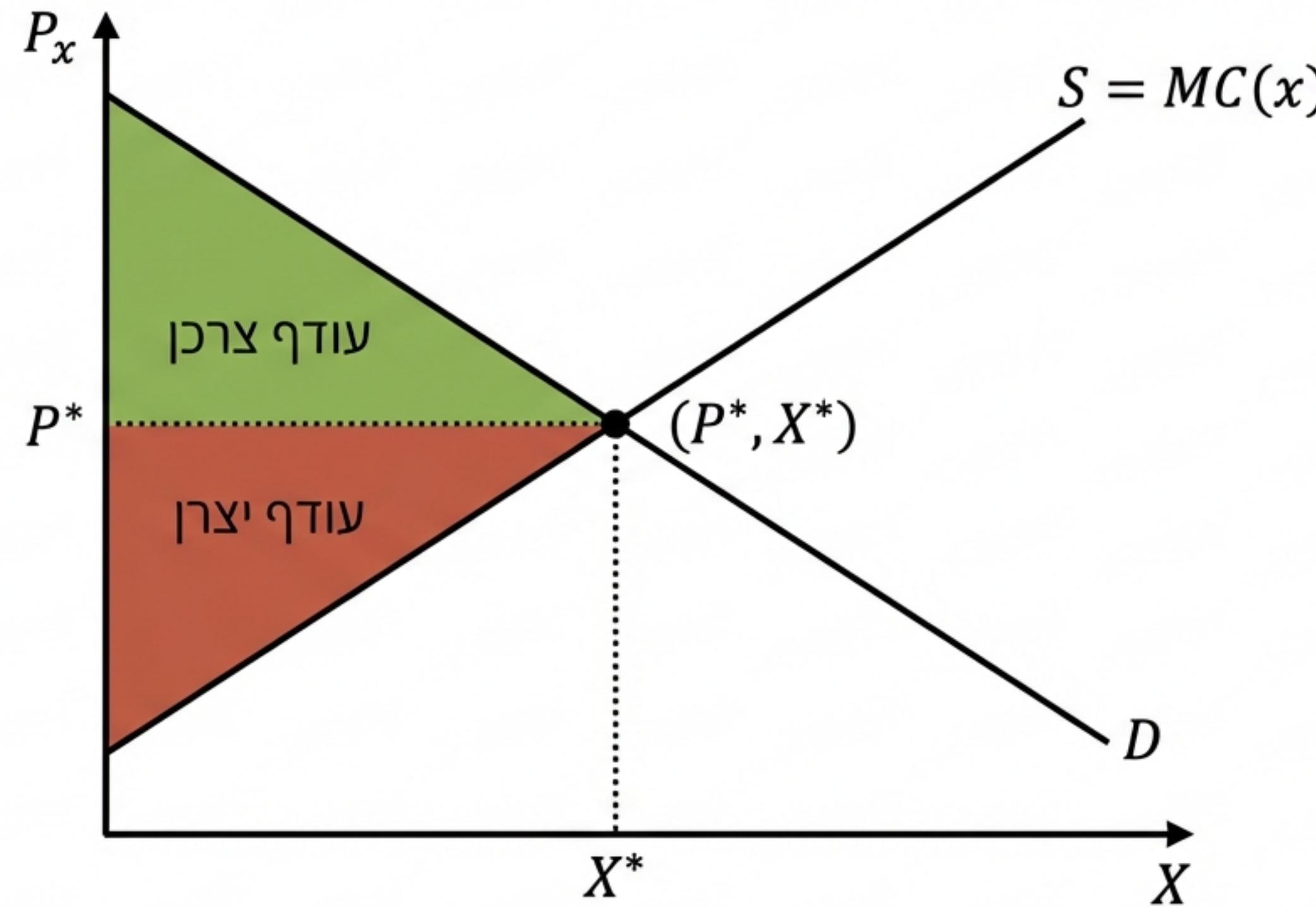
כיצד התרבות ממשלתית משנה את הקצתה המקורית במשק

מדוע הממשלה מתערבת בשוק?

- נקודת המוצא: שוק ללא התערבות (שיווי משקל תחרותי), הרווחה היא מקסימלית.
- הסיבות לתערבות:
 1. **כשל שוק (Market Failure)**: כאשר השוק לא מספק מוצר בייעילות (למשל: מוצר ציבורי כמו מגדר או כבישים).
 2. **שיקולים נורמטיביים**: הממשלה מעוניינת לשנות ההחלטה לצורר חלוקה מחדש של ההכנסות או מימון מטרות ציבוריות.

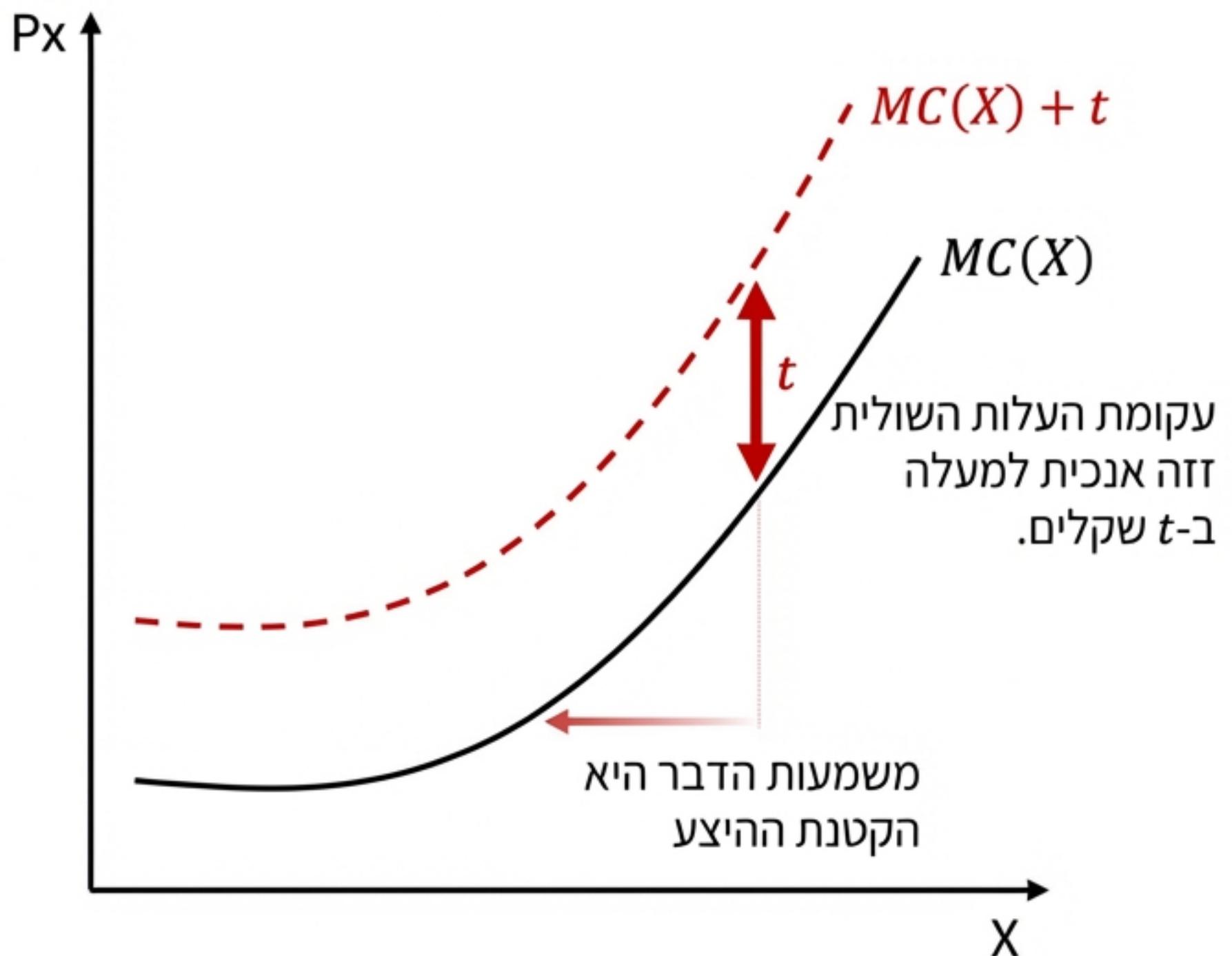
המצב הבסיסי: שוק תחרותי ייעיל

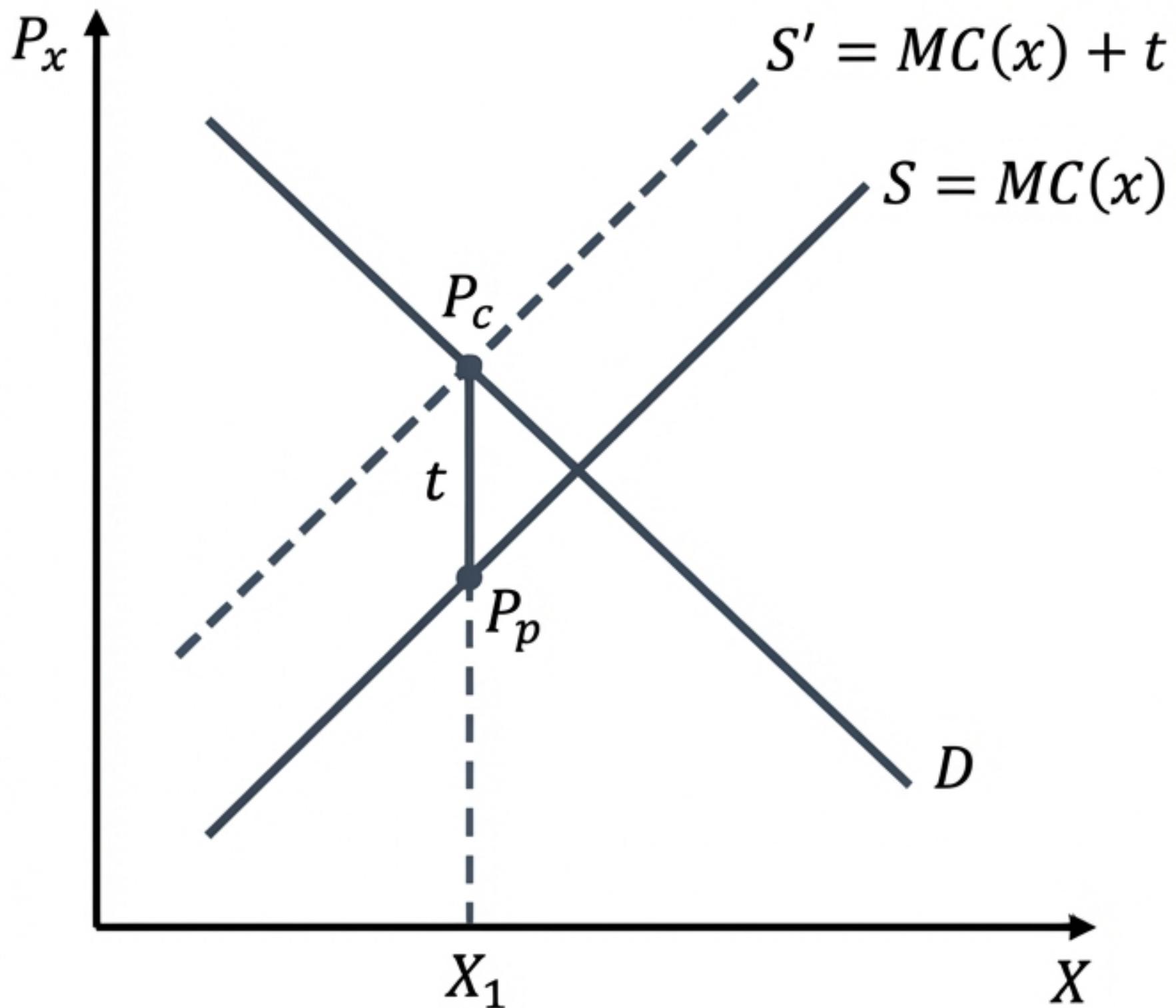
בשוק תחרותי ייעיל, הרווחה הכלכלית מקסימלית והיא שווה לסכום עודף הייצור ועודף הצרכן.

המנגנון: הטלת מס בגודל בוגודל קבוע (t) על הייצור

- מנקודת ראותו של הייצור, המס הוא עלות נוספת לכל יחידה מיוצרת.
- העלות השולית החדשה היא -העלות השולית החדשה היא:
 $MC + t$.

התוצאה: ירידה בכמות ופער מחירים

ונוצר "טרייז" (Wedge) של מס:

- **מחיר לצרכן (P_c):** עולה (נקבע על הביקוש).
- **מחיר לייצרן (P_p):** יורם (הסכום אחרי תשלום המס). שנשאר לייצרן
- **הקשר:** $P_{consumer} = P_{producer} + t$

דוגמא מספרית: נתוני השוק

המודל

עקומת הביקוש: $D: P_x = 90 - 0.3X$

עקומת המחיר: $S: P_x = 10 + 0.5X$

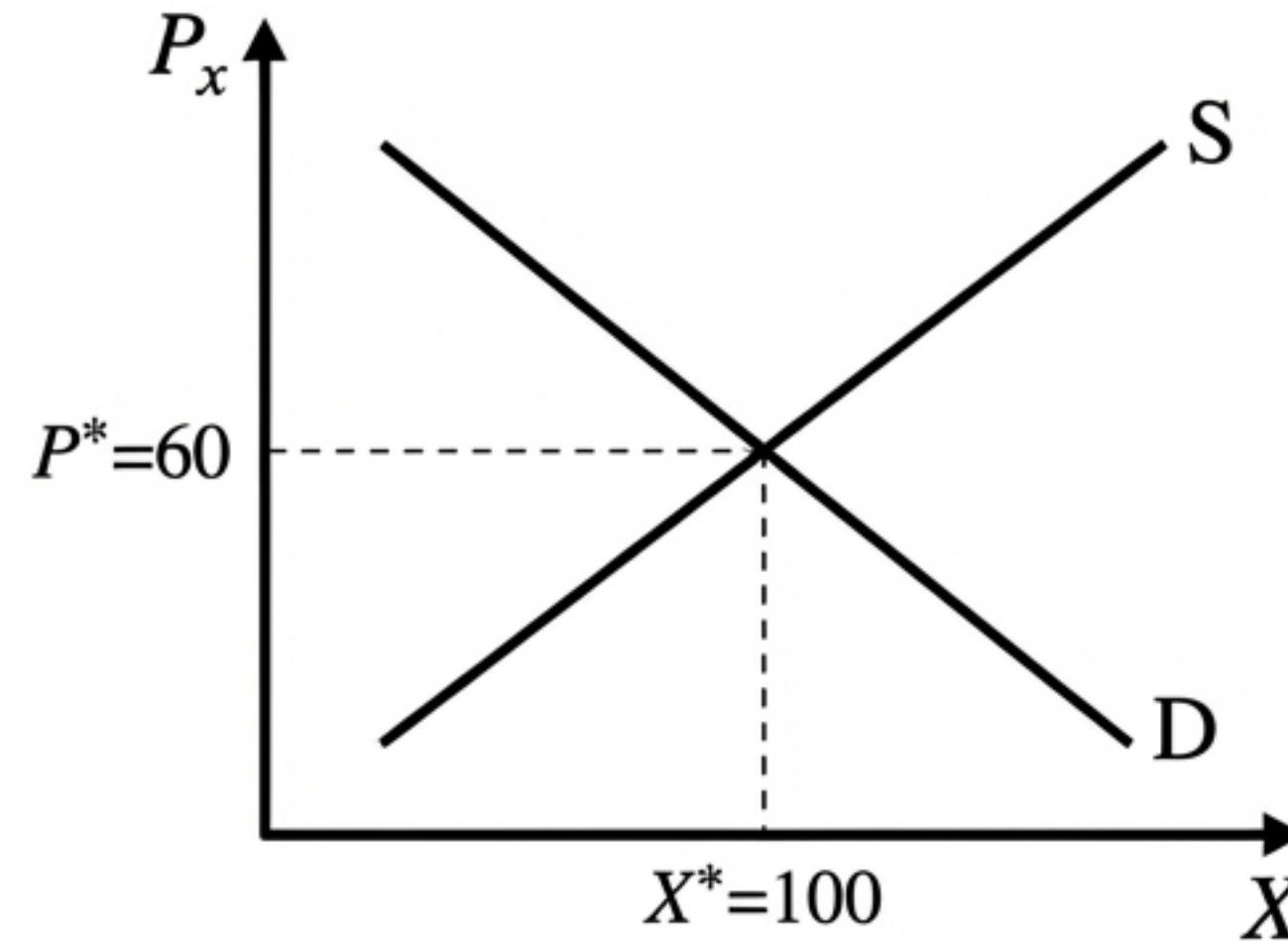
שיעור משקל תחומי

$$90 - 0.3X = 10 + 0.5X$$

$$80 = 0.8X$$

$$\Rightarrow X^* = 100$$

$$P^* = 60$$

הטלה מס של 2 ש"ח על היצרן

: $(S' = D)$ 1. עקומת המחיר החדשה ($P_x = (10 + 0.5X) + 2 \Rightarrow P_x = 12 + 0.5X$)

: $(S' = D)$ 2. שווי משקל חדש ($12 + 0.5X = 90 - 0.3X$)

$$0.8X = 78$$

$$X = 97.5$$

הכמות בשווי משקל ירדה מ-100 ל-97.5 יחידות.

חישוב המחירים החדשניים לצרכן וליצרן

כדי למצוא את המחירים, נציב את הכמות החדשה ($X=97.5$) במשוואות המקוריות:

מחיר לצרכן (P_c):

(מצב בבקוש)

$$P = 90 - 0.3(97.5) = \mathbf{60.75}$$

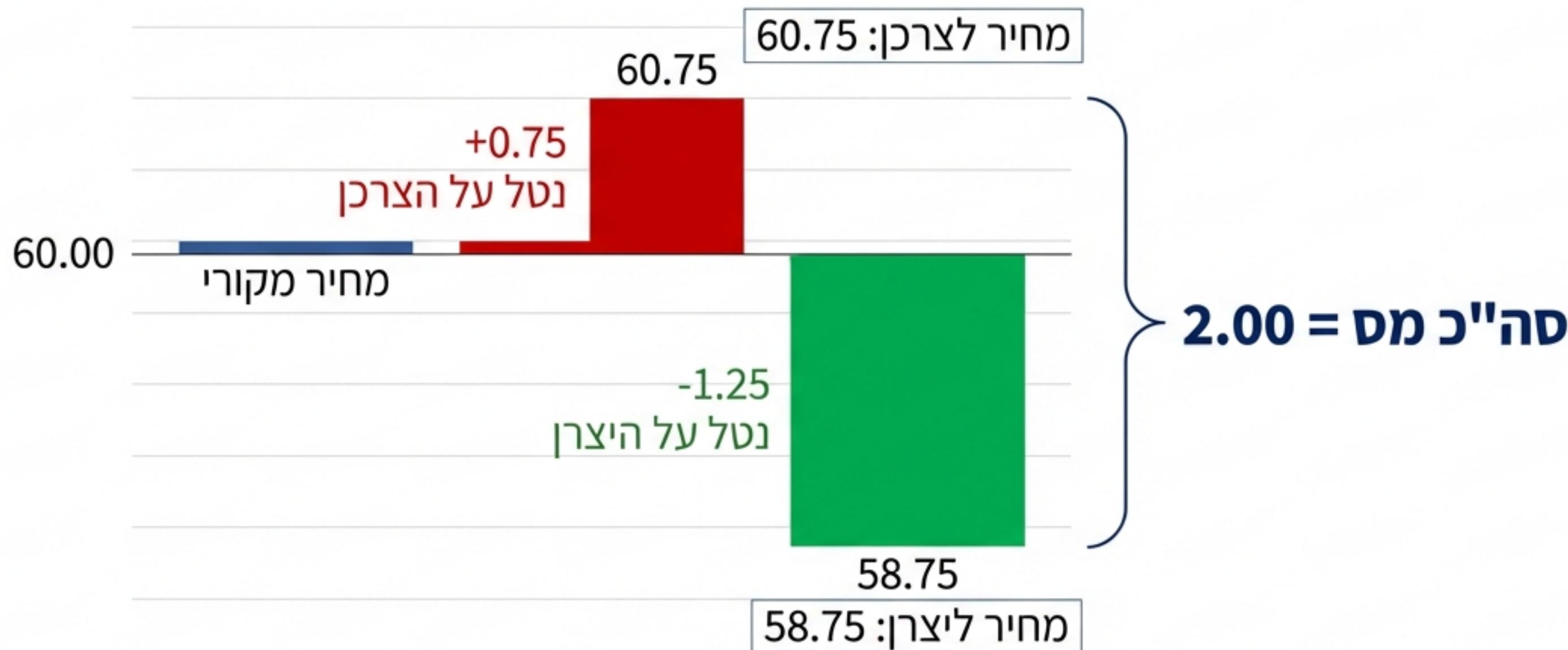
מחיר ליצרן (P_p):

(מצב בהיעגן המקורי)

$$P = 10 + 0.5(97.5) = \mathbf{58.75}$$

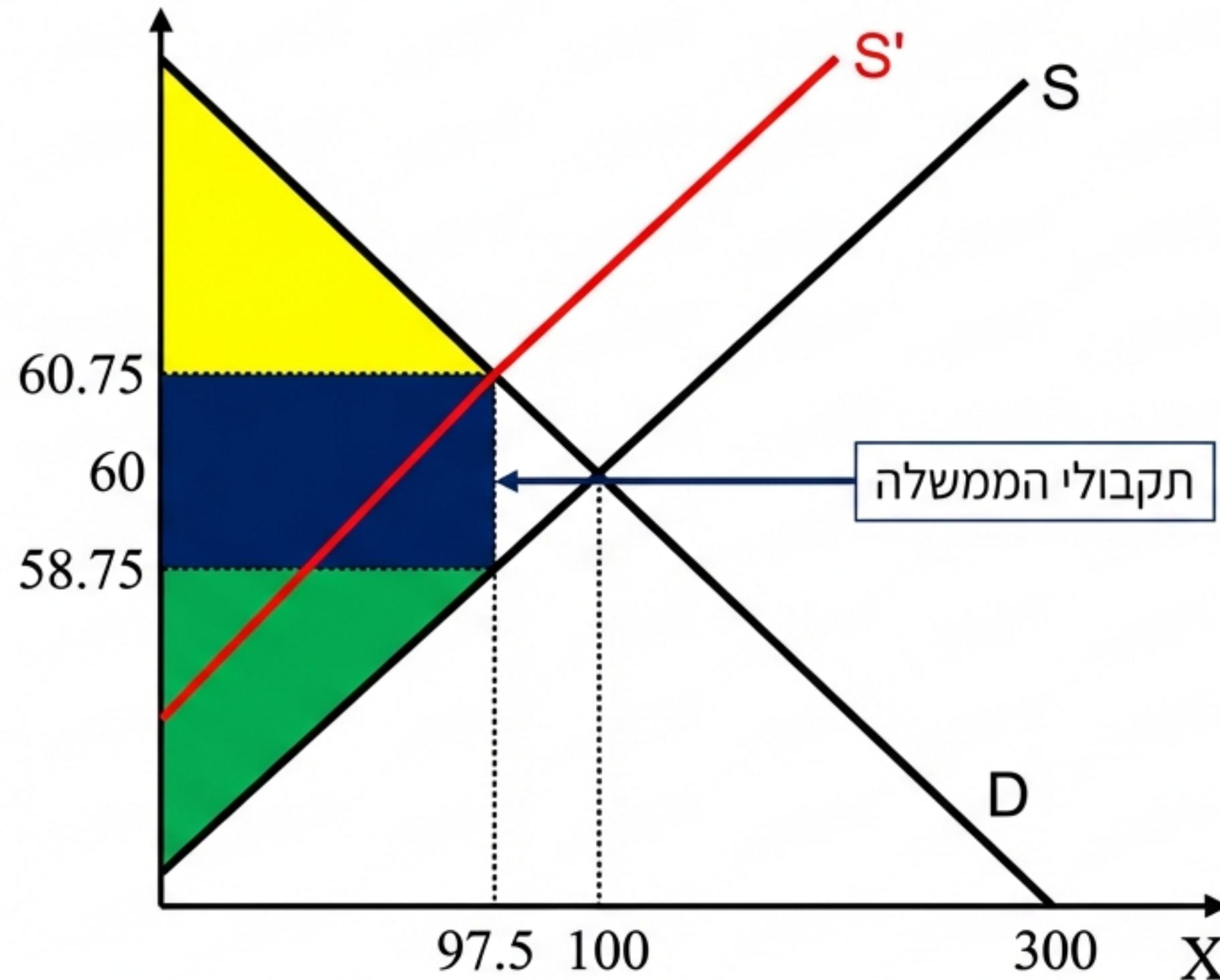
בדיקה: $2 = 60.75 - 58.75$ (גודל המס).

חלוקת נטול המס

הצרכנים משלמים 0.75 ש"ח מהמס, והיצרנים סופגים 1.25 ש"ח.
חלוקת הנטול נקבעת על פי גמישיות הביקוש וההיצע, ולא על פי החוק.

תקבולי הממשלה

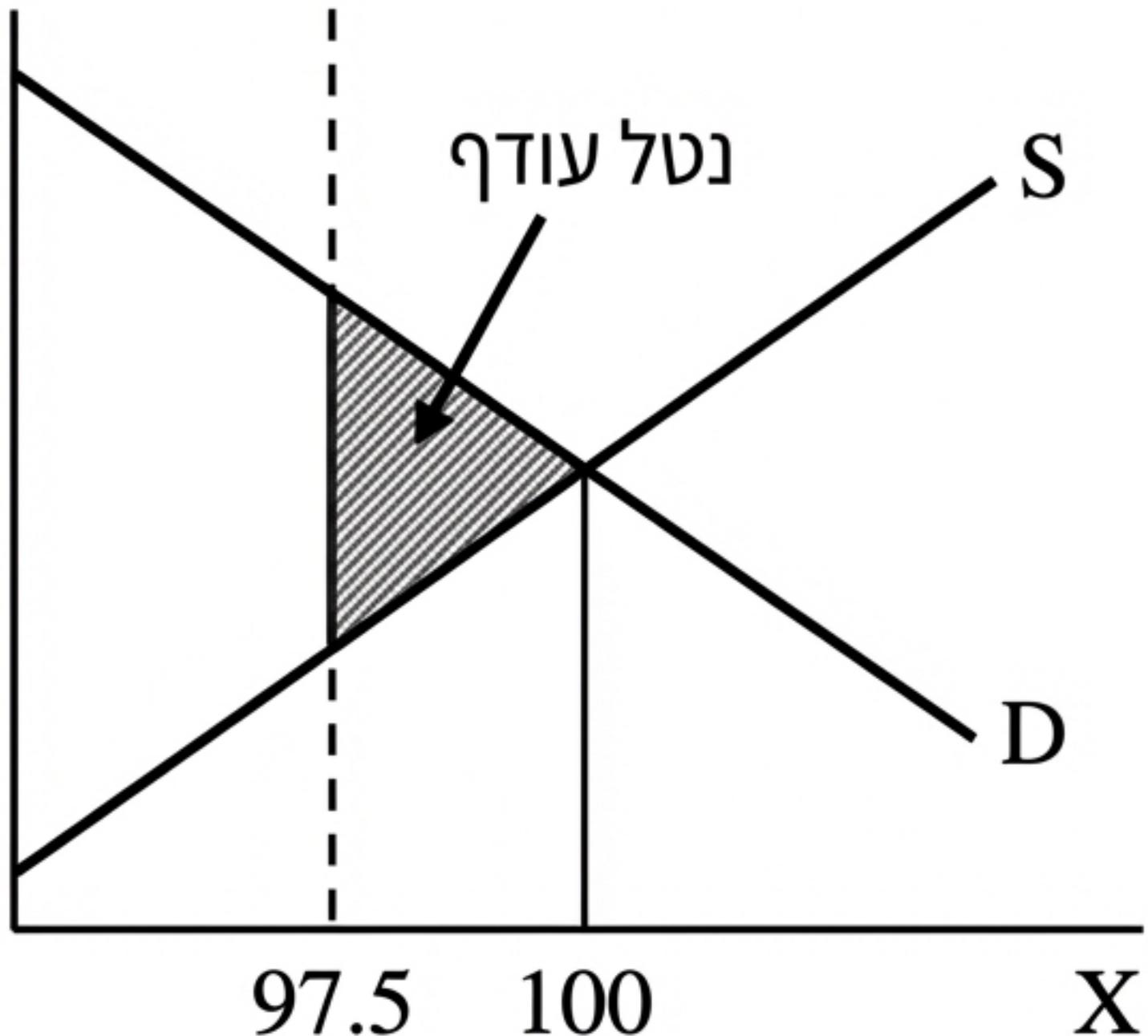

הכנסות הממשלה מחושבות לפי:
Quantity × Tax

בדוגמה שלנו:
 $.97.5 \times 2 = 195 \text{ NIS}$

סכום זה הוא חלק מהרווחה
הכלכלי (המעבר
מצרכנים/יצרנים לממשלה).

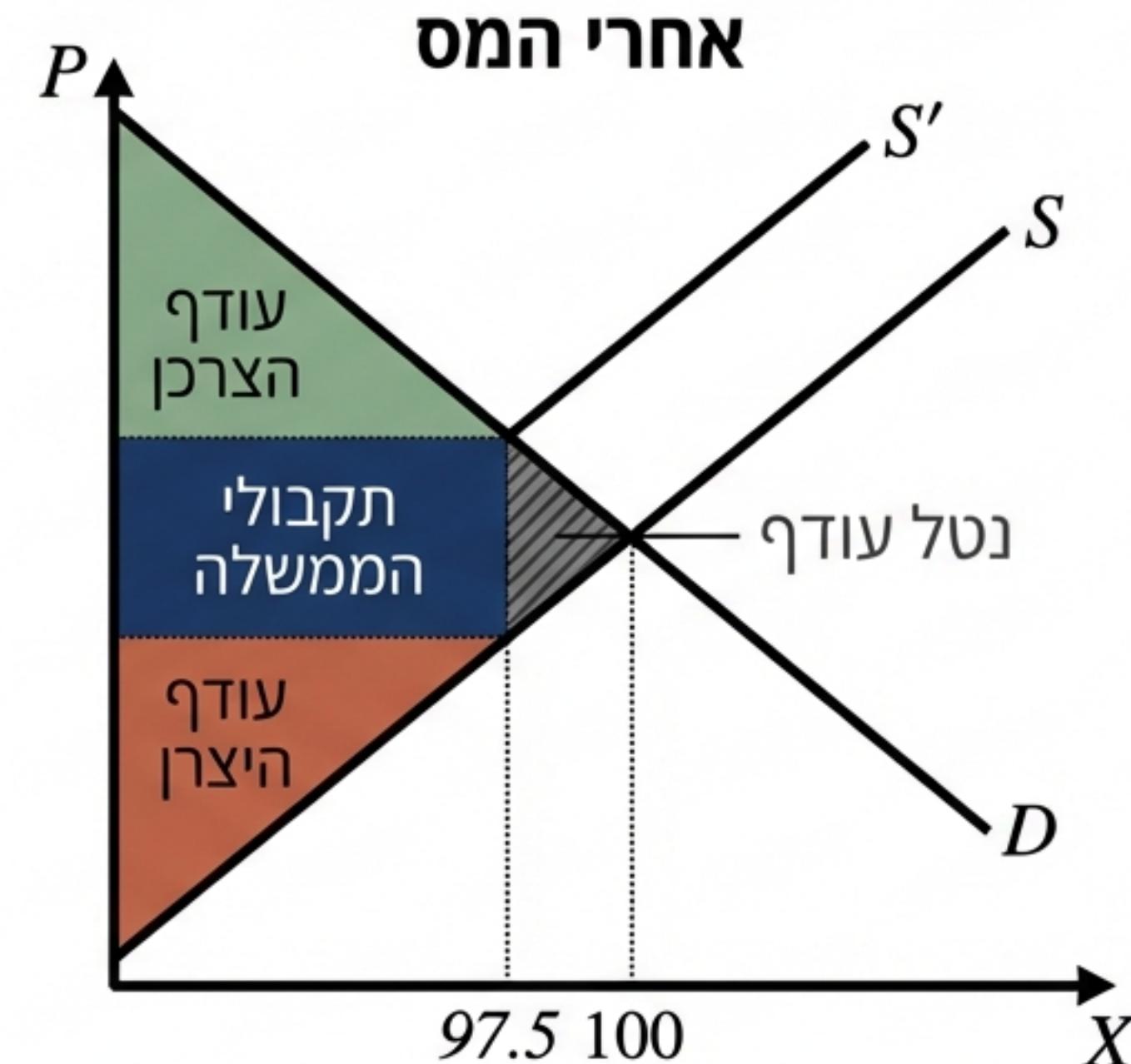
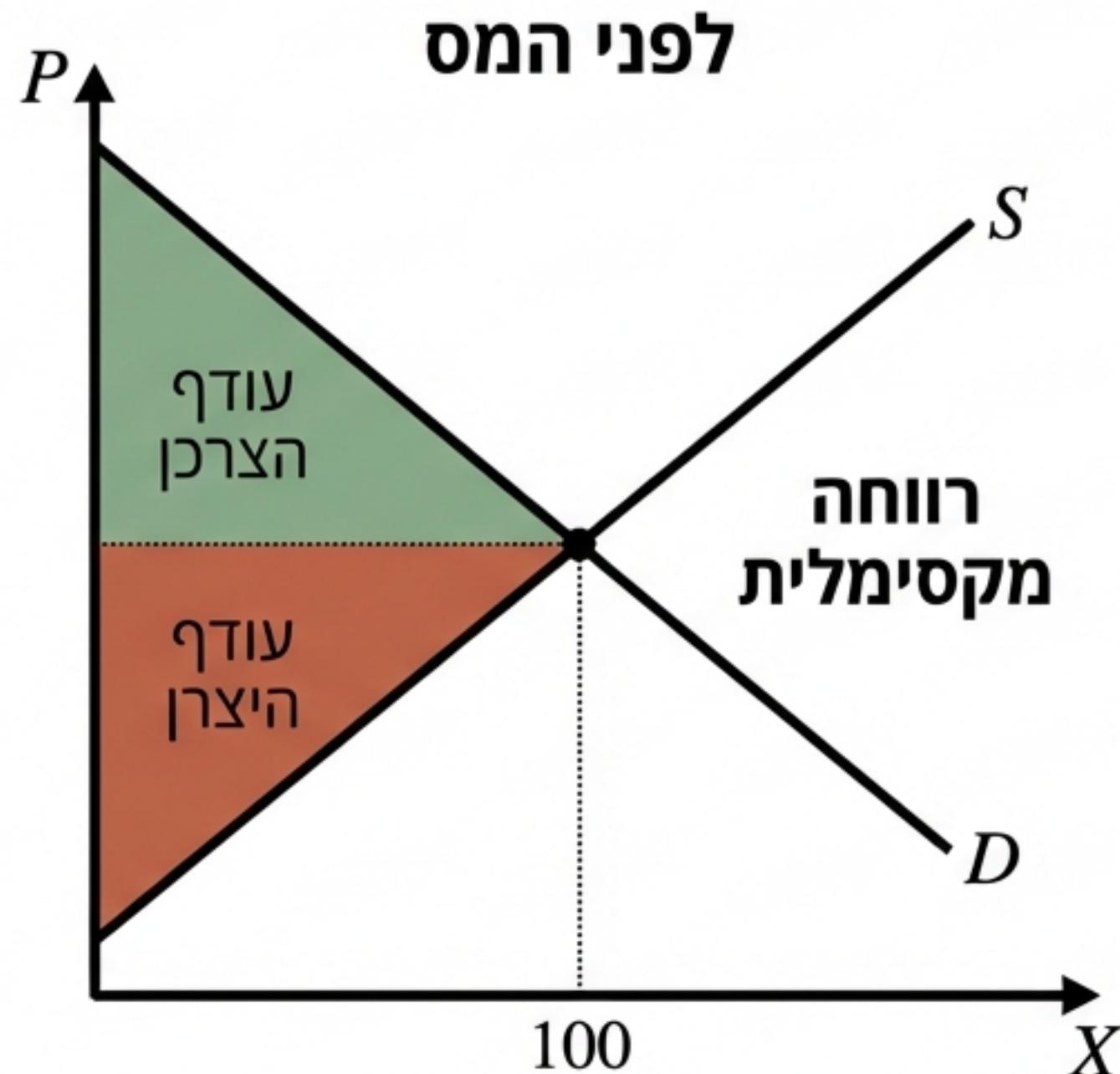
הניט העודף (Deadweight Loss)

הגדרה: אובדן הרווחה הנגרם למשק כהוצאה מכר שוויי המשקל אינו יעיל.

הסבר: אלו הן העסקאות שבין 97.5 ל-100 שלא יצאו לפועל בגין המס. עבור יחידות אלו, התועלת לצרכן גדולה מהעלות לייצורן, אך המס מנע את העסקה.

שינויים ברווחה הכלכלית: לפני ואחרי

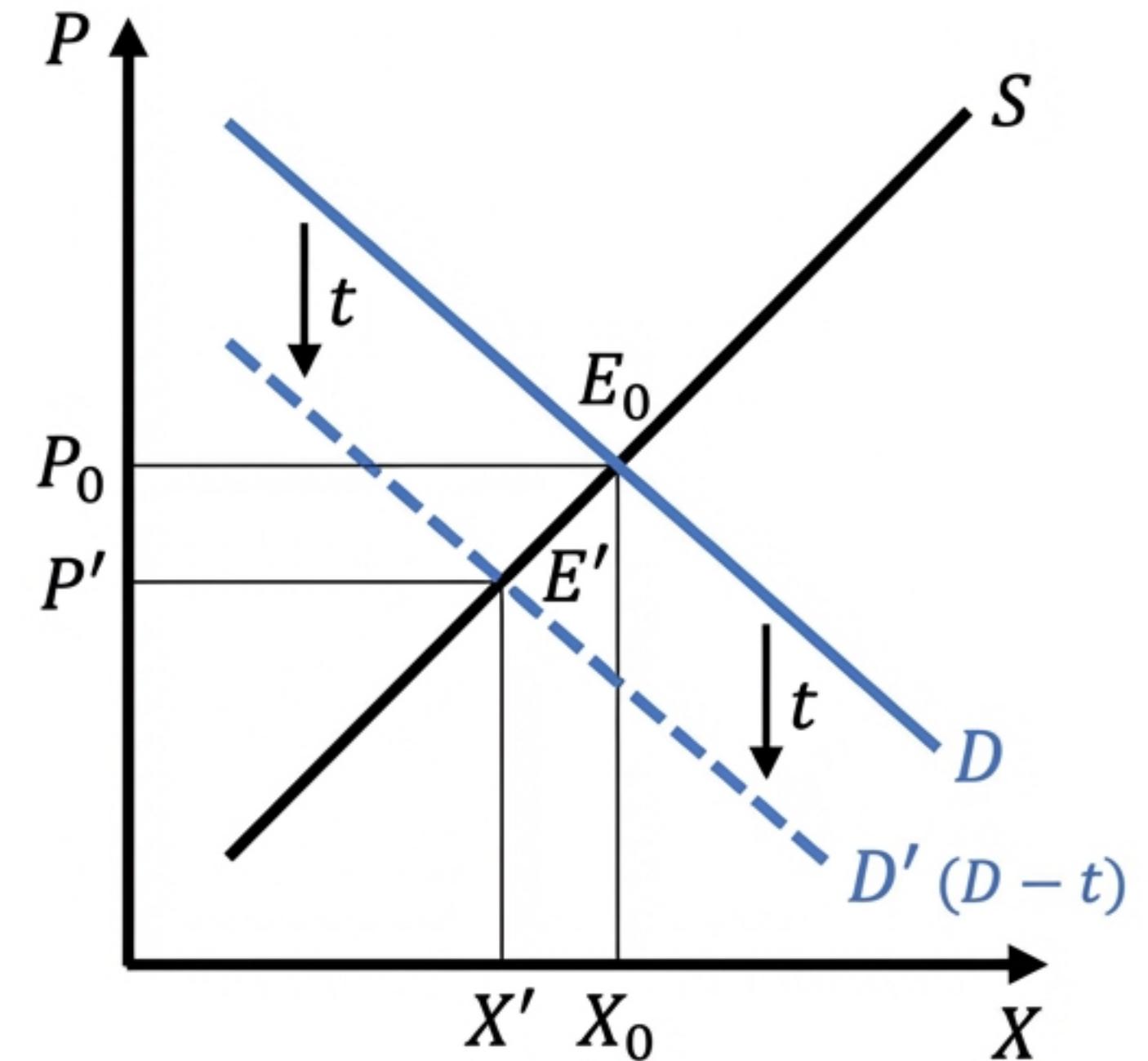

- עודף הצרך: ירד (\downarrow)
- עודף הייצן: ירד (\downarrow)
- רווחה כוללת: ירדה בגודל הנטול העודף.

מה קורה אם המס מוטל על הצרק?

נניח שהממשלה דורשת מהצרק לשלם 2 ש"ח על כל יחידה. משמעות הדבר היא שעקומת הביקוש ZZ' זזה למטה ב- 2 ש"ח ($D' = D - t$).

$$D: P = 90 - 0.3X - 2 \Rightarrow P = 88 - 0.3X$$

מסקנה: התוצאה הכלכלית זהה

$$10 + 0.5X = 88 - 0.3X \Rightarrow 0.8X = 78 \Rightarrow X = 97.5$$

מס על הערך	מס על הייצור	מדד
97.5	97.5	כמות (X)
60.75	60.75	מחיר לצרכן (ברוטו)
58.75	58.75	מחיר לייצור (נטו)
זהה	זהה	נשל עודף

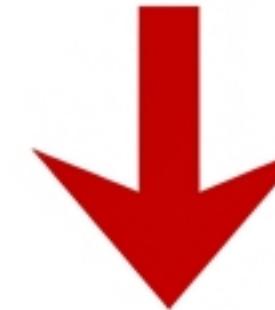
הנשל הכללי אינו תלוי במי משלם את המס בפועל לרשותו.

סיכום השפעות המס

מחיר לצרכן

מחיר ליצרן

כמות נסחרת

רווחה חברתית

ונוצר נטול עודף

הטלת מס יוצרת עיונות בהקצת המקורות (ירידה בתפוקה) ופגעת ברווחה, ללא
קשר לשאלת על מי מוטל המס מבחינה חוקית.